

SOBRE EL CONCILI PROVINCIAL DE TARRAGONA DEL 1312

*Al Dr. Josep Vives i Gatell,
amb tot l'afecte.*

En els dos números anteriors d'aquesta revista, el senyor Josep M. Pons i Guri hi ha publicat un estudi, que cal saludar cordialment, sobre les Constitucions Conciliars Tarraconenses.¹ I cal felicitar-se d'aquesta publicació perquè ajuda a conèixer un de tants aspectes poc cultivats del nostre passat.² Qui hagi tingut algun coneixement dels Concilis Provincials de la província eclesiàstica de Tarragona, segurament estarà d'acord amb J. L. Villanueva, el qual en repetides ocasions del seu *Viage literario a las Iglesias de España* assenyala la importància d'aquest tema d'estudi i aplegà materials a fi d'ajudar a emprendre'l.³ Potser la seva mateixa immensitat ha contribuït al fet que cent cinquanta anys més tard de Villanueva, el camp es trobi pràcticament en situació idèntica, sobretot pel que fa

¹ *Constituciones conciliares Tarraconenses (1229 a 1330)*, "Analecta sacra Tarraconensia" 47 (1974) 65-128 i 48 (1975) 241-363; el dos extrets han estat reunits en un sol volum de 190 pàgines.

² Dels darrers temps, recordem J. GRAMUNT, *Ante el próximo concilio provincial tarraconense*, "Boletín arqueológico" 50 (1950) pp. 10-20; J. ZUNZUNEGUI, *Para la historia del Concilio Provincial tarraconense de 1357*, "Scriptorium Victoriense" 5 (1958) 339-43; O. ENGELS, *Los reyes Jaime II y Alfonso IV de Aragón y los Concilios Provinciales de Tarragona*, a VIII Congreso de Historia de la Corona de Aragón. Valencia, 1 a 8 de octubre de 1967. II. La Corona de Aragón en el siglo XIV. Vol. segundo, Valencia, 1970, pp. 253-262; J. M. MADURELL I MARIMON, *Edición de las Constituciones Provinciales Tarraconenses de 1557*, "Gutenberg-Jahrbuch" 41 (1966) 209-213; JOAN BADA, *Situación religiosa de Barcelona en el siglo XVI* (Collectània Sant Paçlà. Sèrie històrica, 1), Barcelona, 1970, pp. 178-211 (sobre el Concili Provincial de 1564-66).

³ Dissortadament no és possible de considerar una aportació vàlida la de M. Guallar Pérez, *Los concilios tarraconenses celebrados en Lérida (siglos VI-XV)*. Lleida, Instituto de Estudios Ilerdenses, 1975. 248 p. i 12 fulls de làmines.

³ *Tomo X. Viage a Urgel*. Madrid, 1821, p. 195 ss.; *Tomo XX. Viage a Tarragona*. Madrid, 1851, p. 72 ss. Pons i Guri parla dels materials aplegats per Villanueva i conservats a Madrid, Real Academia de la Historia, *loc. cit.*, en la nota 1, p. 4-5.

a l'època medieval. I aquesta és la raó per la qual cal saludar amb goig el treball de Pons: el seu ha estat segurament el primer intent seriós de dir quelcom sobre el tema amb intenció globalitzadora per al període de temps que va des del 1229 al 1330, és a dir, per als cent anys que separen el Concili Provincial de Lleida, on es concentrà per a la província de Tarragona l'activitat reformadora de Joan d'Abbeville (i del seu braç dret, sant Ramon de Penyafort)⁴ fins a l'altre concili-fita, celebrat per l'infant-patriarca, i administrador de l'església de Tarragona, Joan d'Aragó el 1330 i la recopilació de constitucions conciliars de temps anteriors.⁵

Entre aquestes, se'n troben cinc del concili de la província, celebrat a la capital l'any 1312. Però colpeix l'atenció el fet que hom tingui molt poques dades d'aquell sínodo, el qual no s'acaba d'afirmar com esdeveniment històric; i encara l'altre fet que les dues darreres constitucions només han estat conservades en un dels dos còdexs, fins ara coneguts, que n'havien copiat d'aquell concili.⁶

UN NOU DOCUMENT SOBRE EL CONCILI DEL 1312

L'aportació d'avui és molt limitada: es redueix a un document conservat a l'Arxiu del Bisbat de Barcelona, *Notularum Communium*, 2, f. 29^v-30^v, en el qual hom dona estat públic —registra— uns documents de natura diversa tramesos per l'arquebisbe de Tarragona, sembla el 12 de novembre de 1312, registrats a Barcelona el 15 del mateix mes i any i publicats solemnement al cor de la Seu de Barcelona, després de vespres, l'endemà passat, divendres 17 de novembre de 1312.

Són els cinc següents:

1) una monició en forma a l'oficial del bisbat de Barcelona i als degans del Penedès i del Vallès, amenaçant-los amb interdicte o, donat el cas, amb excomunió personal, si continuaven cobrant per administrar justícia o permetien que els seus notaris cobressin per llur treball més que els notaris civils;

⁴ Sobre la significació general de l'activitat reformadora del Sabinensis, a la qual pertany el Concili Provincial de Lleida de 1229, cf. P. LINEHAN, *The Spanish Church and the Papacy in the thirteenth Century* (Cambridge Studies in the Medieval Life and Thought, Third Series, vol. 4). Cambridge, 1971, en particular, p. 20 ss.

⁵ La bibliografia sobre l'activitat legisladora de Joan d'Aragó és recollida per Pons, cit. n. 1, p. 134, nota 2; cal afegir-hi ara les pp. 134-187, dedicades per ell a la compilació de 1330.

⁶ *Ibid.*, pp. 121-6.

2) una comminació al bisbe de Barcelona, relativa no sols a fer complir el punt anterior, sinó també a l'obligació que els canonges de la seu s'ordenessin en les primeres tèmpestes d'aquell orde al qual llur benifet els obligava; i que en el termini d'un any possessin mestre de gramàtica a la mateixa seu;

3) la constitució conciliar obligant els rectors titulars d'una parròquia, no sols a ordenar-se de preveres, sinó a dir missa en el termini de tres mesos; i exhortant-los a fer-ho, no sols quatre vegades l'any, sinó amb més freqüència;

4) la constitució conciliar determinant que les deixes fetes als franciscans, individualment o col·lectiva, tant per a fundacions i misses com per a altres finalitats, es reconverteixin els objectius semblants en altres llocs, encara que es trobin en mans d'altri;

5) l'acord (no constitució) del mateix concili relatiu a la investigació a fer entre els beguins, en particular els forasters, sobre el que creuen i els continguts del seu ensenyament.

Malgrat que alguns d'aquests cinc documents ja són coneguts, crec que cal publicar-los plegats perquè en realitat formen una unitat, sobretot en l'esmentat registre de Barcelona; i perquè només del conjunt és possible de deduir les conseqüències que n'anem a treure, tant pel que fa al concili provincial esmentat, com per a altres punts. Els números romans al començament dels respectius documents, els ha posats l'editor per facilitar-ne les referències.

NOTÍCIES RELATIVES AL CONCILI PROVINCIAL DEL 1312

Els textos ara publicats confirmen i concreten el sínode tarragoní del 1312. En endavant ja no serà possible de dubtar de si aquell any se'n celebrà un o no. Sabem, fins i tot, quan es devia acabar: per allà a primers de novembre, car abans del 15 l'arquebisbe ja enviava les darreres constitucions (darreres, almenys en el sentit que no hi ha cap base per afirmar que en seguissin d'altres).

Una paraula que trobem al començament del document V permet d'endevinar quelcom més: aquell concili no es celebrà tot d'un cop, almenys en el sentit que no promulgà simultàniament totes les constitucions elaborades. La frase «mitto vobis constitutiones noviter factas» (noviter = darrerament), en parlar d'unes constitucions fetes darrerament ho fa també, de manera implícita, d'unes d'elaborades abans. I la tradició textual de les constitucions que hom atribueix a aquell sínode confirma aquesta suposició: les tres pri-

meres (les promulgades *abans*) figuraven tant al còdex de Tortosa com al copiat per Villanueva a Sant Agustí de Barcelona; les dues darreres (les que consten fetes *darrerament*) només eren conegudes fins ara pel manuscrit de Tortosa i ara per la còpia de Barcelona.

I si del concili provincial del 1312 saltem al tema més general dels nostres concilis provincials, la documentació barcelonina ara publicada ens permet de fer dues afirmacions: la primera és que els textos d'aquelles assemblees no s'han de cercar únicament en les grans compilacions o *corpus* jurídics, formats pels llibres de la Cadena o similars, i conservats a les biblioteques capitulars, sinó també en les colleccions de registres d'administració ordinària, on cal suposar que figuren pel fet que calia reconèixer un text com a autèntic i, per tant, registrar-lo. En aquest sentit estic segur, i fins i tot espero oferir-ne alguna mostra a no trigar gaire, que aquesta font pot oferir riqueses sorprenents.

L'altra és que el coneixement i la valoració del fenomen conciliar a Catalunya no es pot basar únicament en les constitucions formalment aprovades i promulgades per aquelles assemblees. El document núm. 5 prova que hi ha hagut també una activitat, de naturalesa molt important i àdhuc de transcendència pastoral com és ara l'acord allí esmentat, que no s'ha arribat a traduir en constitució oficial, tot i haver estat objecte d'estudi, de deliberació i, suposem, d'activitat. Ignoro si fins ara era coneguda l'existència d'acords no públics en els nostres concilis provincials. Si el que hom va recollir al registre de Barcelona constituís la primera mostra, assenyalaria una veta que caldria explotar. I cal afegir, d'acord amb l'afirmació anterior, que la notícia d'aquests acords no oficials no vindran pels llibres de la Cadena o recopilacions oficials, sinó per aquestes altres fonts no tan formalitzades; cosa que augmenta llur importància, car no sols poden oferir textos oficials, sinó també dels altres.

NOTÍCIES SOBRE ALTRES PUNTS

Ultra els resultats relatius al coneixement dels nostres concilis provincials, els textos que en tant que conjunt es publiquen ací per primera vegada, enriqueixen els nostres coneixements sobre alguns altres punts, que, no essent l'objectiu principal d'aquesta nota, em limitaré a indicar:

- a) pel que fa a l'objectiu del doc. I (i en part del II), el

sínode diocesà de Barcelona de 1318 publicà aranzels per a l'administració de justícia eclesiàstica; els ha recollits Josep Baucells i Reig;⁷

b) pel que fa a l'ordenació de canonges, també es traduí en una constitució capitular, coneguda, per exemple, a través de la dispensa que concedí Benet XIII a Felip de Malla el 27 de novembre de 1404, desvirtuant l'estatut de la seu de Barcelona que obligava el canonge a ordenar-se dins de l'any a partir de la possessió del benifet o a perdre'l;⁸

c) pel que fa a posar un mestre de gramàtica a la mateixa seu, es tracta d'una notícia desconeguda fins ara. Mirem de precisar: l'obligació de bisbe i capítol barcelonins no és pas la de posar un mestre de gramàtica a la seu, sinó de posar-lo *idoni*; en estricta lògica, caldria deduir que de mestre n'hi havia, però no era *idoni*; o també es podria entendre de l'obligació no pas de posar un mestre qualsevol, sinó qualificat, de manera que ningú no hi pogués fer objeccions, en el qual cas a la seu no hi hauria hagut mestre de gramàtica. Qualsevol que sigui la veritat, el cert és que aquella situació ja feia més d'un any que durava (per tant, abans del novembre de 1311, a la seu de Barcelona no hi havia mestre de gramàtica o no era *idoni*). Potser n'hi havia, s'havia absentat i havia deixat un substitut que no satisfesia, cas en el qual podia ésser aquell mestre Roger que el 1307 afirmava posseir uns drets sobre unes escoles i una porció canònica, sembla, a la mateixa seu. Potser la situació s'ha de posar en relació a l'*Ordinacio studii barchinone*, que el bisbe Ponç de Gualba havia promulgat en començar el curs 1309-10, en virtut de la qual federava les escoles de gramàtica i arts i d'altres ciències existents a Barcelona en aquell moment, l'abundància de les quals podia fer pensar que feia inne-

⁷ La dada figura en el seu *El sentimiento religioso popular en el obispado de Barcelona de 1229 a 1344* (Tesina de licenciatura en la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Barcelona), s.a., p. 267; pel fet de romandre inèdita, agraeixo al seu autor haver-me permès consultar-la.

⁸ La situació jurídica creada a la seu de Barcelona al respecte és descrita així en aquell document: "...obtinens illos canonicatum et prebendam ecclesie barchinonen., quos obtines, ex statutis eiusdem ecclesie canonicis editis et apostolica auctoritate confirmatis, teneatur infra annum a tempore assecutionis illorum computandum ad aliquem sacrum ordinem se facere promoveri, alioquin ipsi canonicatus et prebenda vacare censeantur...", Marsella, 27 novembre 1404; la butlla ha estat publicada per J. RIUS I SERRA, *Subsidia dogmatica vaticana. II. Felipe de Malla "Analecta sacra Tarraconensia"* 6 (1930) 244-5. Aquesta situació jurídica vigent a la primeria del segle xv seria com el punt d'arribada d'uns esforços, que haurien començat amb les prescripcions de l'arquebisbe Guillem de Rocabertí pels volts del 1310.

cessària la de la seu. Qualsevulla que sigui la hipòtesi encertada, sembla que hom pot afirmar que també aquest manament fou eficaç i àdhuc és possible d'indicar el nom d'aquell mestre de gramàtica posat en virtut del manament de l'arquebisbe: Andreu Vaquer;⁹

d) quant a la prescripció del doc. IV relativa als franciscans, d'altres notícies ens porten a afirmar que en aquell moment sembla que hi hagué una tendència a fer més efectiva la desapropiació per part dels franciscans, tot i que tal tendència coexistia amb el fet de les deixes a llur favor, àdhuc conspícues. No sabia si fou molt eficaç, però, tant si ho fou com si no, és mostra de la força que tingué a Catalunya el moviment que exigia més pobresa real als franciscans del primer orde;¹⁰

⁹ Al meu L'"*Ordinacio Studii Barchinone et rectoris eiusdem*" del bisbe Ponç de Gualba (8 novembre 1309), "*Revista Catalana de Teologia*" 2 (1977) 151-188, i més en concret a la pàg. 176, nota 86, hom pot veure la notícia sobre mestre Roger; a la pàg. 177, la constatació que l'escola de gramàtica de la seu resultava una mica bolrosa abans d'Andreu Vaquer; notícia sobre aquest, pp. 175-6 i nota 84, ultra les notícies que ja n'havia donat l'obra d'A. de la Torre y del Cerro: *Documentos para la historia de la Universidad de Barcelona, I. Preliminares (1289-1451). Introducción, notas y comentarios* por J. RUBIÓ BALGUER, Barcelona, 1971, p. 25.

¹⁰ Si d'una banda sembla inexplicable, de l'altra també sembla un fet que la historiografia franciscana hagi ignorat fins ara aquesta constitució del Concili Provincial de Tarragona; almenys aquesta és la impressió que hom té en fullejar l'obra de P. Sanahuja, *Historia de la Seráfica Provincia de Cataluña*, Barcelona, 1959, pp. 135 ss.; tampoc no n'he sabut trobar cap referència a J. M. POU I MARTÍ, *Visionarios, beguinos y fraticelos catalanes*, Vic, 1930, en particular a les pàgines 22-33 i 237-45, on sembla que no podia mancar. I justament perquè és tan estrany aquest oblit total d'una constitució innegablement significativa sobretot en aquell moment, caldria escatir més què hi havia sota d'ella. No sé si és significatiu, però en tot cas cal assenyalar-lo, el fet que després d'aquesta constitució no hi hagi aquella frase que segueix l'anterior, segons la qual tot el Concili Provincial hi havia estat d'acord; en aquesta no? Pel que fa referència al punt cèntric de la constitució, a base de fonts barcelonines puc dir el següent: a) que potser com a forma de donar compliment a la constitució provincial del 1312, el 14 d'abril de 1314, fr. Ponç Carbonell, "custos fratrum minorum custodie Barchinone", nomenava Ramon de Casanova, ciutadà de Manresa, procurador, síndic i ecònom d'aquella casa, d'acord amb la butlla de Martí IV, ArxIU Capitular de Barcelona, *Notaris, Bernat Vilarrúbia, Manual factici 1314, 1316, 1340*, f. 36v-37r; el 7 de juliol del mateix any, fr. Castelló Botanyí feia el mateix nomenament a favor d'Arnau de Busquets senyor, draper i ciutadà de Barcelona, pel que tocava la casa i els frares de la ciutat, *Ibid.*, *Manual factici, 1314, 1322, 1330*, f. 89v-90v; uns anys abans, el 7 de gener de 1309, fr. Francesc de Vilagrassa, "custos custodie Barchinone", feia el mateix nomenament a favor de Bernat Sabater, banquer, *Ibid.*, *Manual 1308-9*, f. 153v-154r; b) que els legats, particularment per a misses, a favor dels franciscans eren reals i en algun cas conspicu almenys a la Barcelona d'aquell moment; d'acord amb les dades que proporciona l'ArxIU Capitular de Barcelona, *Notaris, Bernat Vilarrúbia, Testaments 1300-1339* en

e) el doc. V relatiu als beguins ha estat objecte tant d'edició com d'estudi en el meu llibre *L'«Alia Informatio Beguinorum» d'Arnau de Vilanova* (Studia, textus, subsidia, II), Barcelona, 1978, pp. 104 i 138-41. Remeto allà, tant pel que afecta la seva significació en la història dels beguins de Barcelona abans del pontificat de Joan XXII com pel que respecta als noms que surten en la lletra de l'arquebisbe Guillem de Rocabertí.

Barcelona, 3 febrer 1978.

JOSEP PERARNAU

DOCUMENTS

PROCESSUS DOMINI ARCHIEPISCOPI CONTRA OFFICIALEM BARCHINONE ET DECANOS

Die mercurii intitulata .XVII°. kalendas decembris anno quo supra,^a hora vesperarum, fuerunt dicto domino archidiacono Barchinone^b tanquam vicario dicti domini barchinonensis episcopi, ex parte domini archiepiscopi terrachonensis presentate due^c littere ipsius domini archiepiscopi, quarum tenores sub hac forma sequuntur:

I. — Guillelmus, miseracione divina sancte terrachonen. ecclesie archiepiscopus, venerabili officiali barchinone,^d discretis decanis penitensi et vallensi, salutem in domino. Quamvis de iure comuni et constitutione sacri concilii terrachone,^e vos teneamini gratis iusticiam impertiri, nosque hoc expresse mandaverimus quando visitavimus ecclesiam barchinone, intelleximus tamen vos predicta minime observare. Eapropter vos et vestrum quemlibet monemus semel, secundo, tercio et peremptorie, quatenus pro causis audiendis seu sentenciis proferendis seu alias pro reddenda iusticia nichil a partibus exigatis, nec oblatum recipiatis, nisi forsitan esculentum et poculentum, mera liberalitate oblatum et in modica quantitate; alioquin, legitima monicione premissa, ingressum ecclesie, quem vobis ex causa predicta in hiis scriptis donec plenarie restitueritis, interdicimus, vobis noveritis interdictum. Et si predictum interdictum per octo dies animo

els trenta primers testaments consignats en aquest manual, quatre contenen tals legats i el de Martí de Castellcir és notable: ultra 12.000 sous en misses, molts dels quals devien anar a mans de franciscans, atesa la seva tirada, legava cent sous al convent de Vic i cent més al de Barcelona; dos-cents per al capítol franciscà de la província d'Aragó i cent més a fr. Francesc Vila-grassa, cinquanta a fr. Pere Jofre i cinquanta més al guardià de Barcelona; el testament és del 28 febrer del 1309.

sustinueritis indurato, noveritis vos excommunicacionis sentencie, quam in vos ex causa predicta, premissa monicione canonica, ferimus, subiacere. Datis Terrachone, .III°. idus novembris anno domini millesimo .ccc. duodecimo.

* A la pàgina anterior (fol. 29^r), hi figura la data: .v. idus novembris, anno domini millesimo .ccc. duodecimo; l'any, doncs, és indubtable. | ^b Huc de Cardona; sobre ell, es poden veure les dades que proporciono a *L'Alia Informatio Beguinorum* d'Arnau de Vilanova (Studia, textus, subsidia, II), Barcelona, 1978, pp. 93-4. | ^c *due*, escrit entre línies. | ^d L'oficial del bisbat de Barcelona era Berenguer de Lacera; sobre ell, cf. el llibre acabat de citar, pp. 92-3. | ^e Constitució n. VI del Concili de Tarragona de 1242, a Pons, p. 47.

II. — Gullelmus, miseracione divina, sancte Terrachonen. ecclesie archiepisopus, venerabili fratri nostro et episcopo barchinone,^f vel eius vicario generali, salutem in domino et sinceram in domino caritatem. Recollimus nos tempore quo vestram barchinonensem ecclesiam visitavimus,^g inter cetera ordinasse quod canonici ipsius ecclesie promoverentur temporibus tunc proxime subsequentibus ad hoc statutis, ad ordines quos collata eis beneficia requirebant ipsosque nominatim super hoc monuisse, alias quod vocem in capitulo non haberent; et quod officiales et decani gratis studerent litigantibus coram se iusticiam impertiri, et quod notarius eorum pro labore scripture salarium reciperet temperatum; et quod infra annum tunc proxime subsequen-tem deberetis vobis et ecclesie de magistro idoneo in gramatica providere. Nunc vero, fidedignorum relatione intelleximus quod predicta per nos ibi^h ordinata, nullum effectum debitum sunt sortita, sicque non cedunt in correccionem, sed potius vituperium et contemptum. Eapropter vobis in virtute sancte obediencie dicimus et mandamus quatenus predictos canonicos, ut predicatur, non promotos, ad tractatus capituli nullatenus admitatis, nec permitatis predictos officialem et decanos pro reddenda iusticia aliquid recipere et habere, nisi forsitan esculentum et poculentum, mera liberalitate oblatum et in modica quantitate; nec notarius eorum recipere pro labore scripture nisi salarium temperatum, quod non reputamus aliquatenus temperatum, si exigitur magis quam in curia seculari; circa predicta taliter vos habentes, quod non possitis de inobediencia reprehendi. Sane, licet ex iure devoluto nos possemus predictae ecclesie vestre de magistro in gramatica providere, vobis tamen concedimus graciose quod usque ad principium proxime instantis quadragesime possitisⁱ vobis et ecclesie vestre de magistro idoneo providere, scientes quod nisi feceritis nos curabimus providere. Ceterum, vobis sub eadem obediencia dicimus et mandamus quatenus litteras quas predictis^j officiali et decanis super iusticia per eos gratis reddenda transmitimus, curetis eisdem, omni mora postposita, facere presentari. Datis Terrachone, pridie idus novembris anno predicto.

^f Ponç de Gualba (1303-34). | ^g ms. *visitamus*, ratllat. | ^h *ip*, ratllat. | ⁱ paraula escrita entre línies. | ^j predictis, corregida de l'anterior *predicto*.

III. — (f. 30^r) *Constitutio provincialis*.

Plerique parrochialium ecclesiarum rectores provincie terrachone,

quamvis metu pene cum alias essent privati eisdem^k ecclesiis ipso iure diu est ad sacerdocium^l promoti fuerint infra tempus a canonibus prefinitum; nunquam tamen missam in ipsis ecclesiis vel alibi celebrarunt, nec quod celebrare non possent impedimentum aliquod allegarunt,^m fraudem predictis canonibus facientes, qui pro celebranda missa statuerantⁿ principaliter eos debere^o ad sacerdocium promoveri; nec attendentes nature et rationi esse consonum illos non recusare honora, qui rerum comoda complectuntur. Idcirco nos, Guillelmus, miseracione divina sancte Terrachon. ecclesie archiepiscopus, apud Terrachonam provinciale concilium celebrantes, statuimus eodem concilio aprobante, quod omnes predicti rectores ad sacerdocium iam promoti missam celebrent infra^p tres menses proximo subsequentes; et qui de cetero ad sacerdocium promovebuntur infra alios tres menses^q a tempore quo promoti fuerint computandos, alioquin a percceptione fructuum dictarum ecclesiarum, qui per ordinarios in ecclesiarum ipsarum necessitatibus convertantur,^r auctoritate presentis statuti noverint se suspensos,^s nisi iusto^t impedimento detenti, quod ex culpa non provenerit^u eorundem, de quo infra predictos^v .III. menses proprio diocesano fidem facere teneantur, de consilio eiusdem diocesanii duxerint abstinendum. Et quia generale concilium graviter reprehendit minores etiam clericos et prelatos, qui vix celebrant^w quater in anno, statuimus quod ipsi rectores et omnes alii presbiteri^x missas celebrent ut frequencius^y poterunt^z comode et honeste; ita quod circa missarum celebracionem^{aa} que eis incumbit^{bb} ex officio non possint^{cc} notari negligentes seu nimium delicati.

Cui^{dd} constitutioni totum concilium consensit^{ee} et eam aprobavit.

^k eisdem, Pons : *eiusdem*. | ^l sacerdocium, Pons : *sacerdotum*. | ^m allegarunt, correghda *allegarent*. | ⁿ statuerant, mss : statuerat; Pons : *statuerunt*. | ^o debere, Pons : *deberi*. | ^p infra, Pons : *in*. | ^q proximo subsequentes; et qui de cetero ad sacerdocium promovebuntur infra alios tres menses, Pons : *om*. | ^r convertantur, Pons : *convertuntur*. | ^s suspensos, correghda *suspectos*. | ^t iusto, Pons : *om*. | ^u provenerit, Pons : *pervenerint*. | ^v predictos, Pons : *dictos*. | ^w celebrant, Pons : *celebrent*. | ^x presbiteri, Pons : *predicti*. | ^y celebrent ut frequencius, Pons : *celebrentur frequenter*. | ^z poterunt, Pons : *poterint* (sic). | ^{aa} celebracionem, Pons : *celebracione*. | ^{bb} incumbit, Pons : *incumbat*. | ^{cc} possint, Pons : *possunt*. | ^{dd} cui, correghda *que*, ratllat. | ^{ee} consensit, correghda *consensitit*.

IV. — Cum in omnibus plis^{ff} voluntatibus defunctorum sit per episcopos providendum, precipimus universis episcopis provincie terrachone quod quilibet in suis^{gg} civitate^{hh} et diocesiⁱⁱ donata quondam assignata seu legata ffratribus minoribus seu eorum ordini pro aniversariis faciendis seu missis celebrandis vel alias, que ipsis ffratribus secundum eorum regulam et professionem non licebat recipere vel habere et que ipsi fratres ex superioris precepto extra manum suam^{jj} posuerunt vel ponere debuerunt quibuscunque et per quoscunque detineantur, convertere studeant, cum heredum^{kk} defunctorum qui predicta dederunt, assignaverunt seu legaverunt consilio, in aniversaria in aliis locis facienda, vel missas celebrandas, vel alla

opera pietatis, voluntates ipsorum defunctorum in quibus observari comode poterunt observando.

^{ff} piis, corrigida *suis*. | ^{ss} suis, corrigida *tuis*. | ^{hh} civitate, Pons : *civitatibus*. | ⁱⁱ diocesi, Pons : *diocesibus*. | ^{jj} suam, Pons : *suarum*. | ^{kk} heredum, Pons, *heredem*.

V. — (f. 30^v) Mitto vobis constitutiones noviter factas. Fuit preterea ordinatum, licet non fuerit facta constitucio, quod quilibet ordinarius visitaret cum summa diligencia illos de tercia regula beati ffrancisai et qui beguini vulgariter appellantur, et inquireret de articulis fidei et sacramentis ecclesie, quomodo sentiunt; et prohiberet sub certa pena ne facerent congregaciones vel conventicula inter se, nam ipsi, secundum eorum ⁱⁱ regulam, non possunt facere collegium; nec facerent se expositores sacre scripture; et quod specialiter inquireretur per quem modum fiat ^{mm} eorum minister, et quam potestatem habet in eis; nam ipsi in eorum regula non habent determinatum per quem modum provideatur eis de ministro. Predicta omnia sunt specialius inquirenda contra quosdam alienigenas,ⁿⁿ qui ad istas partes noviter venerunt sub illo habitu. Et quicumque culpabilis inventus ^{oo} fuerit, taliter puniatur, quod sit omnibus in exemplum. Ipsi enim in nullo sunt exempti. Predicta dicatis domino archidiacono, vel domino berengario de lacera, quibus scribere, propter occupationem non possum. Placeat quod faciatis mitti ad montem pesulanum quandam litteram, que dirigitur archidiacono confluentis.

Et predicta omnia, prout a dicto domino archiepiscopo ordinata fuerunt, fuerunt in capitulo barchinone ^{pp} publicata die veneris immediate post vesperas, intitulata .XV. kalendas decembris, anno quo supra.

ⁱⁱ eorum, corrigida *eru*, ratllat. | ^{mm} fiat, corrigida *frat*. | ⁿⁿ alienigenas, corrigida *alogenos*. | ^{oo} inventus, corrigida *invenimus*, ratllat; *inveniamus*, ratllat. | ^{pp} barchinone, afegit entre linies.